

Antistolling en *patient-tailored pharmacy*

De apotheker zal zich opnieuw moeten oriënteren op antistollings-therapie om optimale zorg voor zijn patiënten te blijven leveren. Nu is het vak van apotheker altijd kennisintensief geweest en is literatuurstudie onderdeel van het dagelijks werk, maar antistolling vergt de komende tijd expliciet de aandacht. Waarom?

Ten eerste krijgen we de beschikking over nieuwe geneesmiddelen die in het behandelarmamentarium moeten worden ingepast. Het meest in het oog springende voorbeeld is de beschikbaarheid van de directe factor X-remmers die oraal kunnen worden toegediend. De komende jaren zullen we de plaats van deze middelen moeten bepalen in relatie tot de vitamine K-antagonisten en de laagmoleculairgewichtheparines in zowel de eerste- als de tweedelijnszorg. In deze uitgave van het *PW Wetenschappelijk Platform* geven Brassé e.a. de relevantie aan van polymorfismen van CYP2C9 in combinatie met polymorfismen van VKCOR1 (blz. wp4). Een combinatie van beide polymorfismen is geassocieerd met een hogere frequentie van overmatige ontstolling tijdens behandeling met cumarines. Eerder heeft ander Nederlands onderzoek [Beinema MJ et al., *Mol Diagn Ther* 2007;11(2):123] al een associatie vastgesteld tussen een polymorfisme van CYP2C9, gebruik van NSAID's en een hogere frequentie van doorgeschoten antistolling met cumarines. Deze kennis zal moeten worden geïmplementeerd om patiënten *at risk* te identificeren en iatrogene schade te voorkomen.

Verder is recent de concept-CBO-richtlijn *Diagnostiek, preventie en behandeling van veneuze trombo-embolie en secundaire preventie arteriële trombose* verschenen [www.cbo.nl]. Deze richtlijn formuleert voor vele gebieden van antistolling de huidige (*evidence-based*) adviezen en biedt de onderbouwing daarvoor aan. En dit alles tegen een veranderende achtergrond van inzichten over de bloedstolling. In het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* geeft Löwenberg [Löwenberg EC et al., 2009;153(1/2):30] een mooi overzicht van de huidige inzichten in de stollingscascade. Dat overzicht noopt ons tot het verlaten van de 'oude' inzichten over intrinsieke en extrinsieke activatie van de stollingscascade en maakt duidelijk welke relaties er liggen tussen stolling en ontsteking.

Eric van Roon

Commentaren

- 2 Generieke geneesmiddelensubstitutie en therapietrouw
B.L.G. van Wijk en A. de Boer

Oorspronkelijke artikelen

- 4 Interactie tussen genotypen bepaalt overontstolling. Invloed van de genotypen *VKORC1* en *CYP2C9* op acenocoumarol-dosisbehoefte
B.P. Brassé, J.F.M. Roijers, Y. Chahid, J.H.H. van Geest-Daalderop, H. de Vries-Goldschmeding, E.M. van Wijk, A. de Boer, A.C.G. Egberts en T. Schalekamp

- 9 Uitkomstenonderzoek naar anti-emeticagebruik als profylaxe van postoperatieve misselijkheid en braken
W. de Graaf, F.A. Boom, H.J. Doodeman, H.S. Traast en I.M.M. van Haelst

Korte bijdragen

- 13 Effect van cinacalcet op de behoefte aan darbepoëtiene alfa bij hemodialysepatiënten met secundaire hyperparathyreoïdie
C.F.M. Meijer, J.P. Schouten, K. Janssen en C.T. op de Hoek

Casuïstische mededelingen

- 17 Fatale intoxicatie met het handdesinfectans Sterillium
L.R.H. de Wijkerslooth, A.D. Heijnis, R. Lange, M.M. Malingré en C.A.J.M. Gaillard

Nederlands farmaceutisch onderzoek in de internationale literatuur; 12, 16, 19, 20

Dankbetuiging: 20

Richtlijnen voor kopij zijn beschikbaar op www.pw.nl of op te vragen bij redactie@pw.nl

Colofon

Redactieraad PW Wetenschappelijk Platform

Voorzitter: Dr. Eric N. van Roon, Apotheek Zorggroep Noorderbreedte, Leeuwarden / Apotheek Ziekenhuis De Tjongerschans, Heerenveen

Vice-voorzitter: Prof. dr. Maarten J. Postma, Farmaco-epidemiologie & Farmaco-economie, Farmacie, Rijksuniversiteit Groningen

Leden: Dr. Marcel L. Bouvy, SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy, Leiden / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Dr. Wilma Denneboom, Apotheek Meindersma, Deventer / Centre for Quality of Care Research, UMC St Radboud, Nijmegen; Prof. dr. Toine C.G. Egberts, Apotheek UMC Utrecht / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Dr. Marten Heeringa, Astellas Pharma, Leiderdorp; Dr. Jos G.W. Kosterink, Klinische Farmacie en Apotheek, UMC Groningen; Drs. Anne J. Leendertse, Apotheek UMC Utrecht / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Dr. Ada G.G. Stuurman-Bieze, Apotheek Marknesse, Marknesse / Stichting Health Base, Houten; Dr. Frans J. van de Vaart, WINAp, Den Haag; Dr. Suzanne Vink-Hermeling, OctoPlus NV, Leiden

Toegevoegde leden: Niels J.C.P.M. van Haarlem, hoofdredacteur; Ir. Arjan K.S. Polderman, redacteur / secretaris